

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**Білоруський торгово-економічний університет
споживчої кооперації (м. Гомель, Республіка Білорусь)**

**Самаркандський інститут економіки і сервісу
(м. Самарканд, Республіка Узбекистан)**

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ:
НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами VIII Міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції**

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

**ПОЛТАВА
ПУЕТ
2016**

УДК 330.342
ББК 65.01я431
I-71

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі» заборонено*

Головний редактор:

С. С. Ніколенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Редакційна колегія:

О. В. Манжура, д. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

К. С. Дзверіна, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти:

Н. С. Педченко, д. е. н., професор, директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Л. І. Яковенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

I-71 **Інституційний розвиток соціально-економічних систем: національна економіка у глобальному середовищі : збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 213 с.**

ISBN 978-966-184-235-8

У збірнику наукових праць розглянуто актуальні проблеми інституційного розвитку сучасних соціально-економічних систем, трансформації системи державного регулювання економіки, інституційних зрушень у механізмі функціонування ринкового господарства.

Збірник призначено для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами інституційних трансформацій економічних систем.

УДК 330.342
ББК 65.01я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2016

ISBN 978-966-184-235-8

зидентами, то зміни у суспільному житті України ще не відповідають засадам демократії та розвитку ліберальних відносин» [1, с. 12–13].

Однак, слід пам'ятати, що демократія не є благом, яким люди можуть користуватися без усяких клопотів. Навпаки, за висловом Л. Мізеса, демократія – це скарб, який необхідно щоденно і заново відвойовувати ціною напружених зусиль [2, с. 97]. Нині перед новою хвилею реформ в Україні постало завдання нового змісту, в якому демократія є базисним складником курсу на модернізацію вітчизняної національної економіки. Слід сподіватися, що саме завдяки новому курсу реформ вдасться реалізувати ті завдання, що відповідають європейському вибору України: податки на багатих, вирівнювання доходів населення, формування «держави добробуту».

Список використаних джерел

1. Гесць В. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України / В. Гесць // Економіка України. – 2010. – № 3. – С. 4–20.
2. Мизес Л. Бюрократія. Запланований хаос. Антикапіталістическа ментальність / Л. Мизес ; пер. с англ. Е. Журавская, Б. Пинскер, В. Родионов ; общ. ред. Б. Пинскер. – Москва : Дело, 1993. – 240 с.
3. Мизес Л. Либерализм / Л. Мизес ; пер. с англ. А. В. Куряева. – Москва : Социум, Экономика, 2001. – 239 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ

В. В. Стеценко, к. е. н., доцент

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава

Формування ринкових відносин передбачає низку змін, які охоплюють фундаментальні засади функціонування економіки і головних її інституцій, що визначають поведінку наявних у суспільстві структур і спрямовують соціально-економічний розвиток країни.

У сучасному світі протягом останніх десятиліть система державного регулювання економіки більшості держав була спрямована на «підтримку порядку в господарстві». Це вимагало від урядів застосування часто дуже непопулярних ринкових заходів, у тому числі: дерегуляція, реструктуризації, скорочення непродуктивних витрат, удосконалення погано функціонуючої інфраструктури. Проте, навіть при виконанні цих непростих програм подальше підвищення продуктивності призупинилося, що було особливо характерним для найбільш розвинених країн. На цьому тлі найбільш перспективним стало розширення використання інновацій через створення в країні, регіоні, місті, компанії умов для творчої розробки і наступної комерціалізації нових ідей з метою досягнення стійкого підвищення продуктивності.

Екстенсивні методи, за якими протягом тривалого часу розвивалася світова економіка, практично вичерпали себе. Тому, як свідчить досвід розвинутих країн, рушійною силою, що спроможна забезпечити економічну незалежність України, є лише інновації й інноваційний шлях розвитку. Україна може і повинна віднайти свій напрям розвитку з тим, щоб посісти гідне місце на світовому ринку, займаючи провідну позицію у сферах економічної діяльності, де для цього ще є умови. Це повинен бути процес, що цілеспрямовано й ефективно управляється, не покладаючись лише на дію ринкових регуляторів.

Таке зростання може стати реальним лише на основі структурно-інноваційної моделі економічного зростання, інтенсивно-технічного та технологічного оновлення виробництва.

Інноваційна модель розвитку економіки – це модель, яка ґрунтується безпосередньо на одержанні нових наукових результатів і їх технологічному впровадженні у виробництво, забезпечуючи приріст ВВП переважно за рахунок виробництва і реалізації наукомістких продукції та послуг. Її головною метою є забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки за рахунок використання вітчизняного і світового науково-технічного та освітнього потенціалів.

Інноваційна модель економіки має такі характерні риси:

1) наявність державної політики і законодавства, спрямованого на стимулювання інноваційних процесів;

- 2) переважання 5-го технічного укладу і перехід на 6-й;
- 3) наука і освіта – безумовні пріоритети державної підтримки;
- 4) переважання інтелектуального характеру праці над індустріальним;
- 5) інтегровані технології;
- 6) висока вартість робочої сили.

Впровадження досягнень науки і техніки у реальне життя, що передбачає інноваційна модель розвитку, приведе до модернізації економіки, яка полягає в заміні одних елементів виробничої системи іншими, сучаснішими. Це можуть бути принципово нові технології, які є результатом завершених наукових досліджень і розробок, або такі, що вдосконалені на базі використання нових знань.

Слід зазначити, що певні передумови для створення інноваційної моделі розвитку України вже має. Найважливішими тут є конкурентні переваги країни, до яких, на нашу думку, належать:

- вигідне географічне положення в центрі Європи, наявність унікальних природних ресурсів;
- розвинена мережа ВНЗ і державних наукових організацій;
- високий освітній рівень населення;
- наявність наукових напрацювань у ряді сфер діяльності, які належать до пріоритетних високотехнологічних і визначають світовий рівень розвитку.

У структурі інновацій розвинутих країн світу близько 60 % здійснили прорив у високотехнологічних сферах економіки, і тільки 10–12 % – це поліпшуючі інновації в традиційних галузях. Сьогодні в Україні ситуація протилежна. Серед підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, домінують галузі нижчих технологічних укладів. В Україні 3-й і 4-й уклади разом становлять 95 %, 5-й уклад – 4,2 %. Інвестиції в галузі 5-го укладу становлять 4,5 %.

На даний час виокремлюються наступні фактори, що гальмують інноваційну діяльність в Україні, це: відсутність фінансування; відсутність коштів у замовника; високі кредитні ставки

банківських установ; значні витрати, пов'язані з нововведенням; недосконалість законодавчої бази в податковій сфері; труднощі з сировиною.

Україна має всі передумови для створення та утвердження інноваційної моделі розвитку економіки. Це – і високий науково-технічний, кадровий та інтелектуальний потенціали, і розвинута навчально-наукова система, наявність галузевих всесвітньо відомих наукових шкіл, структурно розгалужених наукових комплексів і ряду наукомістких високотехнологічних секторів. Однак стратегічна помилка, допущена на старті ринкового реформування вітчизняної економіки, яка полягала у визначенні України як економічно та науково-технічно нерозвинутої держави, призвела до того, що країна фактично почала рухатися в напрямі демонтажу нагромадженого інноваційного потенціалу. Для прискорення процесу утвердження в Україні інноваційної моделі розвитку економіки необхідним є посилення державного впливу на розвиток інноваційної діяльності. До першочергових заходів у такій сфері слід віднести збільшення фінансування інноваційної діяльності та сприяння розвитку малих і середніх інноваційних підприємств.

ІНСТИТУЦІЙНА ЕКОНОМІКА ТА ПРЕДМЕТ ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Однією з тенденцій розвитку економічної науки останніх десятиліть стало поширення її методів і моделей на проблеми, які традиційно належали до компетенції інших соціальних дисциплін. «Вторгненню» економічної теорії піддалися політологія і соціологія, антропологія і психологія, історія та правознавство, релігієзнавство та демографія. Дієвість методів економічної теорії щодо пізнання соціальних явищ була продемонстрована на прикладі таких форм діяльності, як голосування на виборах, лобізм, дискримінація, війни і революції, освіта, злочинність,

<i>Павленко Н. В.</i> Екстрактивні інститути в економічній системі України	34
<i>Павлов К. В.</i> Патоинституты, патоинституционализм и модернизация российской экономики.....	37
<i>Палагута С. С.</i> Інформація та комунікація в управлінні підприємств і організацій	41
<i>Тітенко Л. В.</i> Демократичні перспективи нового українського капіталізму у світлі положень ліберальної ідеї	43
<i>Стеценко В. В.</i> Теоретичні аспекти розвитку соціально-економічних систем України.....	46
<i>Шаповалов В. О.</i> Інституційна економіка та предмет її дослідження	49
<i>Яловега Н. І.</i> Забезпечення інноваційності в прийнятті управлінських рішень	52
<i>Яріш О. В., Ганущак М. С.</i> Напрями удосконалення механізму регулювання фондового ринку України	55

ЧАСТИНА ІІ. ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ..... 58

<i>Ахмедова А. Т., Зубайдуллаев Ф. Ф.</i> Инновационное развитие конкурентоспособной экономики в условиях глобализации.....	58
<i>Бодня Т. О.</i> Зайнятість людських ресурсів: глобалізаційні процеси.....	60
<i>Ковальов Є. В.</i> Умови ефективного входження національної економіки в глобальне середовище	63
<i>Ніколенко С. С., Кушнір Л. Л.</i> Тенденції розвитку світового господарства та їх вплив на економіку України.....	66

Наукове видання

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Збірник наукових праць

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

Головний редактор *М. П. Гречук*
Комп'ютерна верстка *Г. А. Бжікян*

*Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 12,4.
Тираж 35 пр. Зам. № 104/532.*

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014;
☎ (0532) 50-24-81

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827
від 08.07.2010 р.*

ISBN 978-966-184-235-8

